

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan
Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M.
Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A.
Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee,
Alphen a.d. Rijn

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De grote opdracht (2)

„Gaaf heen, en staat, en spreekt in de
tempel tot het volk al de woorden dezes
levens”.

Handelingen 5 : 20.

De apostelen opgesloten in de gevangenis te
Jeruzalem. Gekerkerde dienaren des Woords.
In zo'n situatie worden de gedachten ver-
menigvuldigd. Dat is menselijk en daarom
begrijpelijk.

Dan opeens in de nacht die engel des Heeren,
en de deuren van de gevangenis geopend!
Naar buiten geleid en weer vrij!

Nu moet u er wel aan denken dat bij Johan-
nes de Doper ook de deur van de gevangenis
openging. Maar dat was om zijn hoofd te
halen. Datzelfde kunnen we zeggen ten aan-
zien van de apostel Jakobus. Hij werd geleid
naar de plaats van de terechtstelling.

Was toen de Koning der kerk onmachtig om
te verlossen? Pas op — u denkt verkeerd.
Hij is nooit onmachtig om te verlossen, uit
welke nood of dood ook. Alleen die twee,
Johannes de Doper en Jakobus, waren hier
beneden uitgediend. Hij, de Koning haalde
hen toen thuis, om te dienen, eeuwig, in het
hemelhof, voor Zijn aangezicht en voor Zijn
Vader.

Wat van dienaren des Woords geldt, kan ook
van de kinderen Gods gezegd worden. Door
de Heilige Geest, door Zijn wonderwerk,
worden ze dienaren van de zonde en van de
wereld af, worden ze tot dienstknechten
gemaakt van de Koning der koningen. Waar-
achtige bekering houdt in: in alles vragen
naar de wil van de Heere. Die wil te doen,
wordt hun lust en vermaak. En hun Koning
bepaalt wanneer ze uitgediend zijn hier be-
neden. Zijn grote doel is toch altijd de toebe-
reiding voor het hemelhof.

De in de Jeruzalemse gevangenis opgesloten
dienstknechten van Hem waren nog niet
uitgediepd. Daarom werden ze uit de kerker
verlost.

Dat is wat geweest voor die hogepriester
Kajafas en voor heel het sanhedrin. Kajafas
had een spoedvergadering uitgeschreven.
De zaak kon geen uitstel hebben. Het was
zeer dringend. Nu daar kwamen ze aan de
eerwaarde heren. En toen ze bijeen waren,
gaven ze hun dienaren de opdracht om de
apostelen uit de gevangenis te halen en voor
te leiden. Maar wat een ontdekking. Er zat
geen enkele arrestant meer in de gevangenis.
Onverrichter zaken kwamen ze terug, en u
hoort ze zeggen: de wachters stonden ervoor,
alle deuren zaten op slot, maar erin troffen
we niemand aan. Korte tijd na die boodschap
kwam iemand het sanhedrin melden: ze
staan weer op het tempelplein, ze zijn daar
weer aan het preken!

Zó machtig is nu Koning Jezus!

Ja, de engel des Heeren had hen uitgeleid, en
de engel des Heeren had hun de hernieuwde
opdracht gegeven: spreekt in de tempel tot
het volk al de woorden dezes levens.

Ik spreek van hernieuwde opdracht en ik
dacht dat dit juist is. Immers voor Zijn
hemelvaart heeft de Heere Jezus Zijn apos-
telen de opdracht gegeven: predik het Evan-

gelie aan alle creaturen, beginnende te Jeru-
zalem.

Wat wordt het door die engel prachtig gezegd:
al de woorden dezes levens. Let u erop: niet
sommige woorden dezes levens, maar al die
woorden. Er mag er niet een achtergehouden
worden. Hier is de opdracht voor al de die-
naren des Woords!

De woorden dezes levens, dat zijn de woorden
waarvoor God gezorgd heeft in Zijn ontfer-
mende zondaarsliefde. De woorden dezes
levens die er gekomen zijn doordat het Woord
is vleesgeworden. De woorden dezes levens
die tot inhoud hebben Hem die de Opstan-
ding en het Leven is, Die dood is geweest en
Die leeft: Jezus Christus. Hij Die aan het
vloekhout op Golgotha heeft gehangen, Die
aan het kruis de eeuwige dood is gestorven,
Die aan de dood de macht en het recht heeft
ontnomen, Die getriomfeerd heeft over de
dood, Die leeft tot in alle eeuwigheid. Het
zijn de woorden van de Zaligmaker, de Borg,
de Middelaar, de van God Gegevene, de
Christus, de Profeet, de Priester, de Koning.
Van Hem Die doet opstaan, Die doet leven,
eeuwig leven, Die niet slechts geeft de moge-
lijkheid tot leven, maar Die metterdaad in
het leven stelt. Heeft Hij niet gezegd: Ik leef,
en gij zult leven?! De woorden dezes levens
dat houdt in alles wat Christus heeft ver-
worven, al Zij gaven en al Zijn schatten,
opdat arme, verloren zondaars verzoend zou-
den worden met God, en vrijgesproken van
al hun misdaden en een recht zouden krijgen
op het eeuwige leven.

Wat houden de woorden dezes levens veel in.
Wie kan de diepte en de hoogte ervan meten?
Zeg het eens — krijgen die woorden bete-
kenis voor u, grote, rijke betekenis? Door de
levendmakende Geest Die de Levensvorst
heeft verworven, worden blinde ogen ge-
opend. Wat we dan gaan zien? Wel — de dood
in ons, en dat die dood er rechtens is, en dat
we rechtens de eeuwige dood moeten ster-
ven. Verder nog. We leren op al onze werken
de dood schrijven. Hoe zoet worden dan de
woorden dezes levens!

U moet er wel op letten, dat de engel des
Heeren de opdracht geeft om die woorden te
spreken tot het volk. Maak daar nu niet van
het uitverkoren volk. Dat wordt zeer beslist
hier niet bedoeld. Daarmee wordt bedoeld:
alle mensen zonder onderscheid.

We kunnen lang en breed discussieren over
het aanbod van genade en over tot wie de
beloften van het Evangelie komen, maar
leerden we verstaan in welke nood en dood
wij van nature liggen en dat we elk moment
kunnen opgeroepen worden om voor Gods
rechterstoel te verschijnen om geoordeeld te
worden? Komt al het gediscussieer niet voort
uit onze blindheid, het niet beseffen van de
grote nood waarin wij verkeren, uit onze vij-
andschap tegen genade, tegen de woorden
dezes levens?

God krijgt overal de schuld van. Waarom
moest eigenlijk Adam vallen, en wij in Adam?
Waarom heeft God dat niet voorkomen? En
waarom heeft God tot verwerping geprae-
destineerd? Ik wil wel naar de hemel, maar
als God niet wil dan kan ik er toch niets aan
doen? Arme, arme mens, al uw uitvluchten
en bedenkingen en beschuldigingen zullen u
in de dag der dagen niet baten.

Al de woorden dezes levens worden nu in
opdracht van de grote Koning tot u gespro-
ken. Daarmee geeft Hij u bewijs dat Hij geen
lust heeft in uw dood. Daarmee geeft Hij u
bewijs dat er bij Hem goedertieren gedach-
ten over u zijn, gedachten des vredes en niet
des kwaads.

Dienaren des Woords hebben de opdracht
van Hem gekregen al de woorden dezes
levens tot u te spreken, en dat zelfs met bevel
van geloof en bekering! Al de woorden dezes
levens, neen daar komt niet bij eis en belofte,
ze houden die beide ook in. Die opdracht
kregen de apostelen van de engel des Heeren,
dat is van de Heere Zelf. Die opdracht hebben
al de dienaren des Woords. Verschrikkelijk
als zij de Opdrachtgever niet gehoorzamen.
Het bloed zal van hun hand geëist worden.
Laat er een voortdurend gebed opgaan opdat
zij getrouw bevonden worden.

Ds. v.Z.

Van de administratie

Door enkele abonnees werden we opgebeld dat het blad
van 11 juni een blanco blad bevatte. Mochten er meer
abonnees zijn, die dit hebben, belt u ons dan gerust op en
wij sturen u een goed nummer toe. In de afgelopen
weken ontvingen we f 137,- aan giften en konden 8
nieuwe abonnees worden ingeschreven, waarvoor onze
hartelijke dank.

In deze vakantietijd ontmoet u mogelijk familie of
bekenden, die nog geen abonnee op Bewaar het Pand
zijn. Probeer u ze eens abonnee te maken of geeft u ze
een geschenkabonnement. Ons blad zou een goede
vakantietijd hebben. We zien uit naar de resultaten.
Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Volgende nummer.** Zoals we reeds eerder
mededeelden, zal het volgende nummer van
dit blad D.V. verschijnen op donderdag 6
augustus a.s.

2. **School voor Dundas en Hamilton.** De
gemeente Meerkerk collecteerde voor de
school. De collecte bracht op f 576,45. Harte-
lijk dank.

3. **Willem Sluiter.** In het vorige nummer
stond een bespreking van een boekje van
deze dichter. Volgens de recensie zou Sluiter
geleefd hebben van 1526 tot 1673. Dat kan
natuurlijk niet juist zijn. Het was een jonge
lezer van ons blad opgevallen. Daardoor ben
ik in de gelegenheid om de gegevens te ver-
beten. Sluiter werd geboren op 22 maart
1627 te Neede en hij overleed te Zwolle in
december 1673. Hij werd dus slechts 50 jaar
oud.

B.

Ontmoetingsdag te Kampen

De datum van de ontmoetingsdag is bekend.
We hopen D.V. zaterdag 29 augustus a.s.
weer samen te komen als vrienden en vrien-
dinnen van Bewaar het Pand. De plaats van
samenkomst is opnieuw het kerkgebouw
van de Gereformeerde Gemeente te Kampen
in de 2e Ebbingestraat. We mogen ook gebruik
maken van de bijgebouwen. We zijn de ker-
keraad van de Gereformeerde Gemeente
voor zijn medewerking zeer dankbaar. Elk
jaar weer blijkt dat het kerkgebouw met de

acommodatie voor ons doel uitstekend geschikt is. En de regelmatige bezoekers van de ontmoetingsdagen gaan zich hoe langer hoe meer hier thuis gevoelen. Kampen wordt voor ons een begrip, niet om te kampen, te vechten — ds. Van der Ent heeft daar al eens over gesproken — maar om in eensgezindheid samen te zijn onder het Woord des Heeren. Het gaat om de oude gereformeerde beginselen. Door ons blad en door onze ontmoetingsdagen willen we de handhaving daarvan bevorderen. Dat is ook in onze tijd wel nodig, want ze staan onder grote druk. Het programma luidt als volgt:

morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:
opening: ds. G. Blom van Meerkerk
spreker: ds. A. van Heteren van Werendam
slotwoord: ds. J.H. van Dijk van Doornspijk

Pauze

middagsamenkomst, aanvang 2 uur:
opening: ds. R. Kok van Damwoude
spreker: ds. P. van Zonneveld van Driebergen
slotwoord: ds. M. Vlietstra van Zeist.

De ontmoetingsdag zal om ongeveer 4 uur eindigen, zodat ieder weer bijtijds naar huis kan terugkeren. Kleine kinderen kunnen tijdens de bijeenkomsten in de bijgebouwen worden opgevangen. Aan koffie en frisdrank zal het niet ontbreken. Er is gelegenheid in overvloed om elkaar te ontmoeten. Onze boekhandelaar hoopt weer aanwezig te zijn met een ruime sortering van boeken, ook van schrijvers uit eigen kring.

Het is bemoedigend dat ook steeds vele jeugdigen hun belangstelling tonen. Alle ouderen en jongeren zijn weer van harte welkom.

B.

Voor u gelezen

5.

(In 't jaarboekje onzer kerken van 1896)

Een kleine bladzijde uit de portefeuille van een oefenaar (vervolg)

Doch wat gebeurde?

Na het vertrek der vrienden bond de Heilige Geest haar heur gevaarvolle toestand met kracht op haar ziel.

En terwijl de ziekte in hevigheid steeds toenam, werd in nog grotere uitwerking de werking des Heiligen Geestes openbaar. Gelijk de tollenaar hing zij met een schreeuwende en om genadekermende ziel aan de hemel. En dat aanhoudend kermen werd slechts onderbroken, wanneer hevige krampen haar overmeesterden; doch nauwelijks waren die hevige pijnen geweken, of zij openbaarde weer diezelfde nood en riep kermend tot den Heere om genade. Van zes uur (toen de ziekte zich krachtig openbaarde) tot ongeveer 10 uur in die avond duurde die toestand voort.

Maar o, onvergetelijk, eeuwig gedenkwaardig uur! Tegen die tiende ure in den avond openbaarde zich de Heiland in Zijn volle middelaarsheerlijkheid aan hare ziel; zij kreeg Hem door Zijn Geest in Zijn Woord te zien! En o, wat was dat arme schepsel verrukt om Zijn schoonheid, gepastheid en algenoegzaamheid! Veel beter had zij dit de lezer kunnen mededelen, dan dat wij dit hier kunnen neerschrijven.

Alle begeerten en verlangens van haar ziel gingen naar de Heiland uit. En hoe kon dit anders? Immers een ieder, die Christus door het oog ziet, dat door de Heilige Geest is verlicht, kan niet anders dan Hem aanlopen als een waterstroom (Ps. 33 : 6). En ook in haar werd kennelijk bevestigd, wat de Heiland door Jesaja in hoofdstuk 45 vs. 24 zegt: "Men zal van Mij zeggen: in den Heere zijn gerechtigheden en sterkte, tot Hem zal men komen." Zij kreeg inderdaad tot Hem uit te gaan, welke werkzaamheden bijna onafgebroken tot één uur in de nacht voortduurden, en terwijl zij bijna onder ondragelijke smart naar het lichaam doorstond, werd het geroep om door de Heere Jezus vrijgemaakt te worden steeds sterker te worden. De geneesheer, die haar van tijd tot tijd bezocht, gaf niet de minste hoop op herstel. Het was ongeveer één uur in de nacht, toen haar oog scheen te breken.

Op dit ogenblik had ook in haar ziel een gehele ommekeer plaats.

Het behaagde den Heere haar te verwaardigen om het in elk opzicht met Hem eens te worden: wilde Hij haar door deze ziekte weg nemen, het was haar goed; en zo Hij haar wilde doen verloren gaan, ook dan zou zij het willen zeggen, dat het heilige Wezen recht met haar deed! Zij had waarlijk een welgevallen aan de straf harer ongerechtigheid.

(Lev. 26 : 43b). En kon dit wel anders, nu de Heilige Geest haar onbesneden hart gebogen had? De enige vurige begeerte, die nu in haar zich openbaarde, was, dat zij nu in die heerlijke Christus gevonden mocht worden, om de gerechtigheid des geloofs te bezitten. (Phil. 3 : 9). Toen zij alzo zuiver van alle wettische gronden was afgedreven, gaf de Heere haar door het geloof een volkomen loslating van zichzelf; de laatste voet grond ontzong haar en..... daar zij vertrouwen op de Heiland nêr te zinken, Die haar op een koninklijke wijze de vrijmakende kracht Zijner borgtocht deed ervaren. En daar braken de banden!

Satan met zijn aanklacht, de Wet met haar vervloekingen, enz. waren tegen haar bij de rechterlijke Majesteit Gods niet meer toegankelijk; zelfs het recht Gods, voldaan in Christus, lachte haar vriendelijk toe, zó zelfs, dat hare ziel van vrede overvloedde, toen de Geest Gods haar de woorden van Jeremia 43 vs. 25 toediende: "Ik, Ik ben het, Die uwe overtredingen uitdelg om Mij nentwil, en gedenk uwer zonden niet!"

En nauwelijks was die heerlijke toestand begonnen, of ziet, daar kwam in haar lichaams-toestand een gunstige ommekeer. Terstond nam de ziekte een gunstige wending aan, en hoewel aanvankelijk dodelijk zwak, want eerst 6 weken later kon zij enige uren per dag haar bed verlaten, liefderijk verzorgd, herstelde zij langzamerhand geheel en zulks tegen de verwachting van de geneesheer in. En was haar lichaam door die ongedachte genezing een bewijs van de macht des Heeren, niet minder gaf hare ziel de onloochenbare bewijzen van Gods soevereine genade in Christus! Slot volgt D.V.

Ds. v.L.

Het bedroeven van de Heilige Geest

Van de Geest kan en moet veel gezegd worden. Immers in de Heilige Schrift en dan wel heel bijzonder in het Nieuwe Testament, wordt er veel gesproken over en gewezen op de persoon en het werk van de Heilige Geest. Zeker zijn de profetische getuigenissen, die wij vinden in het Oude Testament, van betekenis, maar bijzonder wat de hoogste Profeet en Leraar de Heere Jezus Christus heeft gezegd en geprofeteerd.

Nu wordt er in de Heilige Schrift ook gesproken over hoe men kan staan tegenover de Heilige Geest. Men kan de Heilige Geest lasteren. De Heere Jezus zegt dat een mens tegen de Geest kan lasteren. Marcus 3 : 29.

Van Ananias wordt gezegd, dat hij de Geest heeft gelogen (Hand. 5 : 3). Men kan de Heilige Geest weerstaan. Stefanus laat het in zijn prediking horen. Hij sprak tot de joden: "Gij weerstaat alijd de Heilige Geest". Men kan de Heilige Geest uitblussen. In Thess. 5 : 19 staat het: "En blust de Geest niet uit". Nu kan naar het apostolische woord de Geest ook bedroefd worden. In Efeze 4 : 30 vinden we dit. Het is een dringend, hartelijk vermaan van de apostel: "En bedroeft de Heilige Geest niet". Daar prof. G. Wisse hierover behartigenswaardige woorden heeft geschreven, geef ik aan u door wat ik bij hem las: "Dit bedroeven is een zonde, die de wereld niet kan doen. Het is een zondigen van Gods volk, in strijd met hun geestelijk adeldom. Het zijn zonden, die regelrecht Gods Geest aangaan en tegen Hem speciaal worden bedreven. Dit zijn alle zonden van vleselijke gezindheid als in strijd met ons eigen nieuwe leven, dat geestelijk is. Al de offers van een nog nawerkende vleselijke godsdienst vallen hieronder. Alsook alle verachting van de middelen, waardoor Gods Geest het hart verlicht. Tevens alle pogingen om buiten geloven om, tot klaarheid en zekerheid te geraken. Ook het niet aanvaarden uit onkunde van des Geestes gewone

manier om onze zielen te vergewissen van haar eeuwig heil.

Ook als men de eens toegepaste en opgemerkte werkingen van Gods Geest niet hoog genoeg meer acht en voorts alle staan naar extra-ordinaire maar onschriftuurlijke manieren en wegen om in God al ons heil te vinden. Voorts alle hoogmoed in de genade. Alle ontederheid in ons denken, spreken en leven. Slordigheid in het geestelijke. Niet met heilige bezieling en vurig van geest de dingen van Gods kerk beleven.

Ook als wij andere kinderen Gods benadelen in hun geestelijke welstand. Of ook door onze ongodzalige gedragingen de onbekeerde afstoten en met weerzin tegen de ware religie vervullen.

Door dit alles en zoveel diergelijke meer bedroeven we dan de Heilige Geest. Vreselijke zondigheid. Temeer, daar die Heilige Geest werkt. Rijk werkt! En nu bedroeven. Bedroeven onderstelt iets! Een knecht bij-

voorbeeld kan zijn heer ongehoorzaam zijn en daardoor tot toorn verwekken. Maar van bedroeven spreekt men wanneer? Als er liefdebetrekkingen zijn. De heer is vertoornd over het wangedrag van zijn knecht, maar bedroefd is de moeder als haar kind verkeerde paden kiest. Hier is nl. een liefdebond. En o, wat een gedachte. In plaats dat wij ons er dan over bedroeven is het juist allereerst de Heilige Geest Die er bedroefd over is. Want dan weent Hij als het ware, als Hij het kind, nog wel het zegel op zich, zich beneden zijn stand ziet gedragen. Dat doet Hem zo'n smart. Een godzalig schrijver sprak eens van de tranen van Christus, die hij op Diens aangezicht had aanschouwd en die door hem waren tevoorschijn geroepen. Maar o als we dan waarlijk Gods kind zijn en we krijgen er dan van binnen onderricht over, hoe wij die tranen verwekken, waarbij we de Geest bedroeven, ja dan blijft het toch niet uit, of dat kind van God begint in het eind ook weer te schreien in boete en smart. Niet zoals op de eerste dag van zijn bekering, maar uit en vanwege zijn kindschap. Als het kind de Vader bedroeft, dan baart dit nog dieper droefheid. Het zondigen van een onbekeerde is tegen een God boven ons, maar het zondigen van Gods kind is tegen een God binnen ons. Met name in tijden als de onze is deze vermaning des apostels zo op hare plaats. Alles dreigt open en onder te gaan in het stoffelijke en vleselijke. Niet slechts de wereld, maar Gods kind loopt zo'n gevaar. En nu moet in zulk een materialistische tijd juist bijzonder uitkomen het onderscheiden standpunt dat Gods volk dient in te nemen. Op de knieën dan in de schuld over deze onze Geestbedroevingen. Wordt er veel gemeenschapsleven met de Heere Jezus gezocht, om in die mystieke unie met Christus tot zulk een geestelijk leven naar onze stand te worden opgewekt. Wie van deze dingen niets verstaat, laat staan bezit, hij beelde zich niets in, maar worde eens eerlijk naakt en naakt eerlijk voor God en zegge: o God, ik bemerk dat ik niets heb en al mijn eigen bedekkingen vijgebladeren zijn. 't Is bij mij alles mis. O, Heere, bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn. Het kan en het mag nog. Doe dit dan. Maar wie van deze dingen niet vreemd is, late zich niet ontmoedigen door het nog gewaar worden van de nawerkingen der oude verdorvenheden. Bestrijd ze wél in de kracht Gods, maar wanhoop niet. Laat vooral uw bevinding van dit en dat, zelfs uw bewuste bekering niet zijn de bron van uw leven. Neen, dat gaat niet. God door en in Zijn Geest, dát is de bron van het leven. Sta in de kracht des Geestes veel naar die mystieke unie (verborgen eenheid en gemeenschap) met Christus. Dat wij in die weg zo arm en ledig en onmachtig mogen zijn en worden, dat we die Derde Persoon veel nodig hebben en gedurig inroepen: Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest".

Zie, dan zal dit juist de Heilige Geest in plaats van Hem te bedroeven, een reden van vreugde zijn. Daarover verheugt zich Gods Geest, als Zijn kind bij dagen en nachten roept tot Hem en om Hem. Dit is de echo van Zijn eigen stem. Dan zal Hij het zegel te dieper en te duidelijker op ons indrukken en ons al schoner en geestelijker met Gods Beeld sieren, in blijde hoop van die dag der verlossing,

waarop zij zullen ontwaken om Zijn lof te ontvouwen en verzadigd met Zijn Goddelijk Beeld.

Ds. M.C. Tanis.

De weg Zijner getuigenissen 11.

De volgende paragraaf van het laatste hoofdstuk gaat over de noodzakelijkheid en mogelijkheid van bekering. Ook hier zegt drs. De Vries belangrijke dingen. We willen daaruit een en ander overnemen:

"Het mag ons allemaal wel aan het hart gaan dat zovele jongeren met de kerk breken, terwijl er vele anderen zonder met de kerk te breken zich toch zeer kritisch opstellen. De vraag die we in de eerste plaats moeten stellen, is wat hiervan de oorzaak is. Pas als we de oorzaak op het spoor zijn, kan er naar oplossingen gezocht worden. Naar mijn gevoel is zeker niet één van de onbelangrijkste oorzaken dat er zo weinig ouderen zijn die de kracht der godzaligheid kennen. Hoeveel jonge mensen hebben aan hun ouders of aan anderen uit hun naaste omgeving kunnen merken dat niemand zo gelukkig is als een kind van God? Het verval van de kerk en het verval van het gezinsleven hebben alles met elkaar te maken. Hoezeer is ook in de gereformeerde gezindte het gezinsleven verwereldlijkt. In hoeveel gezinnen zullen er nog psalmen gezongen worden? Waar komt de Schrift nog tenminste driemaal per dag open bij de huisgodsdiensstoefening? Ik denk in dit verband ook aan de funeste invloed van de t.v. die in het overgrote deel van onze gezinnen zijn intrede heeft gedaan. Als jonge mensen de betekenis van het geloof der vaders, dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd, in de praktijk van het leven niet bemerken, is het te begrijpen dat zij zich afkeren van de kerk of meegevoerd worden met allerlei wind van leer, al zal hen dit overigens niet verontschuldigen.

De kerk bewijst haar leden in het algemeen en haar jeugd in het bijzonder wel een zeer slechte dienst door zelf de toevlucht te nemen tot allerlei wereldse middelen en in de prediking te zwijgen over die kanten van de Bijbelse boodschap die haaks staan op wat de natuurlijke mens denkt en wenst. Wat we nodig hebben is iets totaal anders. Laten we toch bidden om een krachtige doorwerking van de Heilige Geest in de kerk en in de gezinnen. Als dat gebeurt, wordt de vraag gehoord: "Wat moeten we doen om zalig te worden?" We keren in tot onszelf en komen er achter dat we verdoemelijk zijn voor God. We keren ons af van de wereld en van de zonden en nemen de toevlucht tot Christus, door Wie wij de toegang tot God verkrijgen. Het pand dat ons via de vaders is toebetroefd, wordt ons dan dierbaar. Wanneer we de kracht van het evangelie van Gods genade en heerlijkheid hebben mogen proeven en smaken, wordt dat merkbaar in ons spreken, zichtbaar in onze levenswandel en zullen we begeren dit evangelie onverminkt aan het navolgende geslacht door te geven." Zie blz. 163/4.

We lezen verder op blz. 166: "We dienen in de kerk overtuigd te zijn van de noodzakelijkheid van bekering. Het grote doel is dat mensen getrokken worden uit de duisternis tot Gods wonderbare licht. Omdat de mens van nature in het duister zit en zelf duisternis is, betekent de verkondiging van het evangelie altijd een frontale botsing met de inzichten, gevoelens en levenswandel van de natuurlijke mens. Wie dit element eruit haalt en aansluiting zoekt bij de verlangens van de natuurlijke mens, brengt een ander evangelie dat de naam evangelie onwaardig is. (...) In het persoonlijk leven moet het door het nulpunt heen. God verkiest uit hetgeen niets is. We moeten alle dingen schade en drek leren achten om de uitnemendheid van de kennis van Christus. Zo ontvangen we de zaligheid. Vergeten we die les niet al te veel met betrekking tot het kerkelijk leven? Ook in het kerkelijk leven komt Gods zegen menigmaal dwars door het onmogelijke heen. Zoals enerzijds de noodzakelijkheid van bekering benadrukt moet worden zo moet anderzijds over de mogelijkheid van bekering gesproken worden. Dat is geen mogelijkheid

vanuit de mens. Er komen mensen tot bekering dankzij de trekkende liefde van de Vader en de onwederstandelijke werking van de Heilige Geest. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. Wie alleen over de noodzakelijkheid van de bekering zou spreken, zonder de mogelijkheid en de werkelijkheid ervan aan de orde te stellen, vervalt in een dode rechtzinnigheid. Het evangelie moet ernstig en onderscheidenlijk gebracht worden, maar daarnaast ook lieflijk en nodigend. In het evangelie wordt ons Christus in al Zijn heerlijkheid voor de ogen geschilderd. Hij is een bereidwillige Zaligmaker. Hij maakt volkomen zalig allen die door Hem tot God naderen."

Verder willen we wijzen op het slot van deze paragraaf. Zie blz. 168.

"Dit boek is niet in het minst voor jonge mensen geschreven. Niet alleen ter waarschuwing, maar ook ter bemoediging. De waarheid Gods is aan geen verandering onderhevig en ze is het waard om met mond en hart beleden te worden. Dezelfde God Die in het verleden mensen, hetzij jong of oud, uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht riep, leeft nog. Hij staat boven alle verwarring en verdeeldheid in de kerk en volvoert Zijn raad. Hij gedenkt aan Zijn verbond tot in eeuwigheid, aan het woord dat Hij ingesteld heeft tot in duizend geslachten. Als we gedoopt zijn in de Naam van de Drie-enige God, laten we het dan ook van Hem verwachten. Het water van de doop wijst ons op het bloed van Christus. Alleen als we met dat bloed gewassen zijn, zijn we rein in de ogen van God. Slechts hij die in de gemeenschap van de dood en van de opstanding van Christus is ingelijfd, is rechtvaardig voor God. God is aan ons niets verplicht, maar Gods eigen Naam wordt in ons behoud verheerlijkt. Dat kan alleen ons houvast en de grond van onze zaligheid zijn. Niet om onzentwil, maar om Zijns grote Naams wil, gaat de Heere door met Zijn werk. Daar behoeven we niet aan te twijfelen. In Psalm 130 vers 4 (berijmd) staat: "Hoopt op den Heer", gij vromen; Is Israël in nood, Er zal verlossing komen; Zijn goedheid is zeer groot. Hij maakt op hun gebeden, Gans Israël eens vrij van ongerechtigheden; Zo doe Hij ook aan mij". Die bede, met inbegrip van de laatste woorden zij ook onze bede."

Hierna volgt nog een Slotwoord. Het laatste gedeelte, te vinden op blz. 170, nemen we hieronder over:

"Het past ons allen ons voor de Heere te verootmoedigen. Als we mogen volharden in de leer der vaders, dienen we onszelf de vraag te stellen of we de kracht van de waarheid die we belijden en verdedigen, ook persoonlijk mogen kennen. Wanneer het evangelie van Gods genade en heerlijkheid ons een kracht Gods tot zaligheid geworden is, heeft God een onderscheid gemaakt waar geen onderscheid is. Dat is niet onze verdienste, maar Gods ontferming. Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Moeten overigens ook zij die bij de waarheid die naar de godzaligheid is wensen te blijven, zichzelf niet beschuldigen dat zij te weinig hun stem verheffen, te weinig een leesbare brief van Christus zijn, bovenal dat zij te weinig voor hun naaste bidden?

Er is veel ingezonkenheid in de kerk, ook bij hen die God geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. We hebben een krachtige doorwerking van Gods Geest nodig, opdat Gods kinderen versterkt worden met kracht in hun ziel, dode zondaren tot leven worden gewekt en zo de kerk een stad op een berg en een licht op een kandelaar mag zijn. Tot op de dag van vandaag heeft God Zijn kerk in Nederland. Diep is het verval in de maatschappij en in de kerk. Als de Heere ons geen overblijfsel gelaten had, waren we Sodom en Gomorra gelijk geworden. Onze hulp en verwachting kan alleen staan in de Naam des Heeren Die hemel en aarde geschapen heeft, Die trouwe houdt en eeuwig leeft en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. De Heere zal er Zelf voor zorgen dat er tot aan de wederkomst van Christus een volk gevonden wordt dat naar Zijn klanken hoort. Mogen wij behoren bij hen die Gods getuigenissen ten eeuwige erve genomen hebben? Als dat zo mag zijn, zullen we eenmaal zonder verschrikking

voor de rechterstoel des Heeren kunnen verschijnen."

Tot zover ds. De Vries, die inmiddels naar Opheusden is verhuisd. Het boek heeft ons aangesproken. We vinden daarin gedachten vertolkt die ook onder ons leven. Daarom zouden we aan het einde van deze reeks artikelen de lezing van dit boek van harte willen aanbevelen. De Heere kan het ook in ons kerkelijk leven tot zegen stellen.

Het boek is uitgegeven door "De Roos", Eendrachtstraat 50, postbus 479, 3130 AL Vlaardingen, tel. 010 - 342534.

B.

Urk, Eben-Haëzer-kerk

De predikant van deze gemeente, ds. A. van de Weerd, nam een beroep aan naar de gemeente van Dordrecht-centrum. Hij zal D.V. zaterdag 18 juli a.s. afscheid van Urk nemen in een dienst, die aanvangt om 16.00 uur en in het eigen kerkgebouw wordt gehouden. Door het vroege uur kunnen ook bezoekers van elders weer tijdig naar huis terugkeren.

Het nieuwe adres van ds. Van der Weerd is met ingang van D.V. 21 juli a.s. Singel 73, 3311 PB Dordrecht, tel. 078-144082.

Inmiddels heeft ds. G. Bouw van Scheveningen het beroep van de Urker gemeente dat op hem werd uitgebracht aangenomen. Zo mag de Eben-Haëzer-kerk er op hopen, dat zij na een korte vacante tijd weer een eigen herder en leraar zal mogen hebben.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 38

"En ik zag toe en maakte mij op, en zeide tot de edelen en tot de overheden en tot het overige des volks: Vreest niet voor hun aangezicht, denkt aan die grote en vreselijke Heere, en strijdt voor uw broeders, uw zonen en uw dochteren, uw vrouwen en uw huizen."

Neh. 4: 14.

Beste jongelui!

Er was dus door Nehemia een versterkte wacht uitgezet. Zo hebben we dat de vorige keer vernomen. We hebben langs de verrekijker van het geloof ook verder zoeken te kijken om Hem in het oog te krijgen, van Wie Nehemia menigmaal een type is geweest, en waar wij het allemaal van moeten hebben. Vergeet dat nooit.

Als Nehemia alles gedaan heeft wat tot de veiligheid van de bouwers en de welstand van het werk nodig is, dan overziet hij de zaak. Zij staan allemaal op hun post. De uitgezette wachten zijn gewapend, en de bouwers kunnen hun werk weer voortzetten. Doch er moet nog meer gebeuren. Want een wapeniging te hebben en moed te missen, dat brengt nog niet veel verder. Zij moesten nog een hart onder de riem gestoken krijgen. Jullie zullen die uitdrukking wel kennen. Het doet ons denken aan een officier. Die draagt een bepaalde riem, die loopt over de streek waar het hart zich bevindt. Dat staat wel deftig en voornaam. Maar als er onder die riem geen moedig hart zich bevindt, dan gaat de meest uitgedoste riemdrager, bij het zien van de vijand ijlings op de vlucht. Hen een hart onder de riem steken, wil dat zeggen: Hen bemoedigen, moed inspreken. Hen zo bewerken dat zij de kracht van de vijand niet overschatten en dat zij hun eigen kracht niet onderschatten.

Zo heeft Nehemia het ook verstaan. Hij zag toe en maakte zich op. Hij wist dat woorden veel konden doen. Iedereen weet dat. Zelfs het kleine kind ervaart dat. Ik denk b.v. aan een kind dat naar school moet. Het durft eigenlijk niet. Het heeft wel het nodige materiaal gekregen, doch het zou liefst maar thuis blijven. Doch moeder weet dat kind zo te bepraten dat het kind tenslotte toch gaat. Het overwint dan zichzelf. Het gaat tenslotte zelfs graag naar school.

Ik denk aan een ander voorbeeld. Een groter kind, dat al lang op school zit. Doch het heeft wat moeite met de les. Het kan het allemaal niet begrijpen. De cijfers vallen steeds weer tegen. Het einde is dat het kind moet blijven zitten. Zo iets moet je mee maken. Dat valt

79

echt niet mee. Ik kan best begrijpen dat zo'n kind dan zegt: Ik houd er mee op. Het gaat toch niet. Ik haal het nooit. Moedeloos laat het kind het hoofd zakken. Het staat voor het gevoel als voor een onoverkomenlijke berg.

De meester ziet dat. Hij krijgt een beetje medelijden met dat kind. Het is zijn leerling. Hij houdt er van. Hij gaat er naar toe, en zegt: Joh, de moed niet laten zakken. Kom, je haalt het best. Je tanden op elkaar. Je doet het gewoon over. Een verloren jaar is nog geen verloren leven. Zulke woorden kunnen in het leven van jonge mensen wonderen doen. Waarom ik dit nu zo er tussen door moet schrijven, weet ik eigenlijk niet. Misschien is er wel een jeugdige lezer of lezeres die in de afgelopen tijd in het dal van de moedeloosheid is terecht gekomen. Misschien dat deze woorden dan een beetje kunnen helpen, om deze of gene over de drempel heen te helpen. Ik wil hen dan natuurlijk vóór en boven alle dingen op God wijzen. Want in Zijn hand zijn alle dingen. Hij gebruikt niet zelden tegenspoeden, om naar Hem uit te drijven, Die altijd krachten in zwakheid volbrengen wil.

Dus vrienden, jullie mogen wat mij betreft, mij dan wel vergeten. Ik kan jullie dit allemaal wel schrijven, doch kracht en moed kan ik jullie niet geven. Dat kan God alleen. Verwacht het daarom ook van Hem alleen.

Daar heeft Nehemia ook op gewezen. Hij zag toe en maakte zich op, en zeide tot de edelen en tot de overheden en tot het overige des volks..... We moeten hier denken aan al degenen die, op welke wijze ook, bij de bouw van Jeruzalems muur betrokken waren. Dat waren niet alleen de voormannen, de leiding gevende personen, maar ook de lageren in rang en stand, de gewone werklieden: mannen en vrouwen, jongens en meisjes — we hebben er bij de rondgang langs de muur kennis mee gemaakt — het is een hele schare. Hij zeide dan tot hen: Vreest niet voor hun aangezicht. Dat is het eerste. Vreest niet! Dat deden zij dus blijkbaar wel. Zij vreesden voor het aangezicht van de vijanden. Want die waren niet mis. Zij waren sterk en zeer vijandig. Daarbij kwam dat het opbouwwerk zo zwaar viel. Alles bij elkaar genomen, waren er redenen genoeg aanwezig om vol vreze te zijn en de vlucht te nemen. Wie zou het hen kwalijk hebben genomen? Nehemia kon het begrijpen. Gelukkig dat dat volk een begripvolle leider had. Daarom zoekt hij voor alle dingen hun vrees weg te nemen, door te zeggen: Vreest niet voor hun aangezicht.....

Het is moeilijk om hier niet te denken aan Hem, Die meer is dan Nehemia, aan Hem, Die eeuwig leeft. Hij verkeert in de hemel, en ziet toe en maakt Zich op..... Hij ziet alle dingen. Uit Zijn hogen hemel, ziet Hij neer op al het laag en nietig aards gewemel. Hij ziet Zijn strijdend en werkend volk op aarde. Hij weet hoe moeilijk zij het vaak hebben. Hoe zij vol vrezen zijn, wanneer zij zien op de vijanden, die zo machtig zijn. En als zij dan ook zien op zichzelf, zwak van moed en klein van krachten, dan is dit allemaal genoeg om de moed te laten zakken, om de strijd maar te staken, om het werk maar neer te leggen. Het lijkt toch allemaal maar vechten voor een verloren zaak. Ja, zo kan het van "binnen" in het hart er wel eens naar toe gaan. Begrijpen jullie mij? Ik hoop dat ik ten deze naar jullie hart spreek.

Wat is het dan een voorrecht dat de Heere weet "wat van Zijn maaksel is te wachten. Dat zij zwak van moed zijn en klein van krachten en stof van jongs af". Hij treedt de zodanigen niet tegen met harde woorden, want dat zou hun vrees nog vermeerderen. Doch Hij zegt: Vreest niet! Hoe menigmaal komen deze woorden in de bijbel niet voor. Als het alleen maar mensen woorden waren, zou er niet veel kracht van uitgaan. Doch nu zijn het Gods woorden. En als de Heere deze woorden spreekt, doet Hij het altijd als Macht-hebbende. Hij heeft alle macht in de hemel en op de aarde. Er gaat dan ook kracht van uit. Hij spreekt en het is er. Hij gebiedt en het staat. Hij roept de dingen die niet zijn, alsof zij er waren. Als deze woorden met een gelovig oor worden gehoord dan gaat er ook kracht van uit. Dat is het geheim van het

geloof. Dat geheim kent de wereld niet. Die lacht om God en Zijn woord. Zij spot er mee. Het ongeloof kent de kracht van des Heeren woord ook niet. Zelfs in de kerk niet. Want daar zitten ook ongelovige mensen. Zij horen die woorden dikwijls genoeg als de bijbel gelezen wordt, als de dominee ze in de preek aanhaalt. Doch het doet hen niets. Zij blijven die zij zijn.

Dit geldt niet alleen van de onbekeerden. Die zijn altijd ongelovig. Doch het geldt ook van de bekeerden, dat zijn de gelovigen. Doch die geloven niet altijd. Zij hebben en houden na ontvangen genade, nog een ongelovig bestaan. Dan zijn des Heeren woorden: Vreest niet! wel betekenisvol, doch het geloof is er niet bij. En daarom wordt dan ook bij hen de vrees niet weggenomen. Doch als de Heere het geloof er bij geeft, dan wijkt ook de vrees. Dat kon Nehemia niet bewerken. Dat kan ik ook niet bewerken. Dat kan de Heere alleen, en Die doet dit ook alleen. Hij doet het dan, wanneer het Hem behaagt. Weten jullie daar van in je leven? Dan word je van een zwak mens in jezelf, een held. Die zwak is, zegt dan: Ik ben een held. O neen, niet van mij zelf, maar door Christus, Die mij kracht geeft. Het wordt dan: Ik zal vol heldenmoed; Daar mij Zijn hand behoedt; Tienduizenden niet vrezen. Schoon ik van alle kant, Geweldig aangerand en fel geprangd moogt wezen. Beleefd wordt dan: "Doch roepende tot de HEERE in de benauwdheid die zij hadden, verlost Hij hen uit hunne angsten. Deze tekst staat in psalm 107 wel vier keer. Je moet het er maar eens op na kijken. Het lijkt mij een goede vakantie bezigheid. De tekst komt steeds voor in verband met verschillende gelegenheden. Dat leert ons dat er zo veel omstandigheden in het leven kunnen zijn, die het angstzweet uit de poriën persen. De Heere doet dat overkomen, opdat men Hem weer nodig zou krijgen. Als er geen angst en vrees was, zou men God goed aan Zijn plaats kunnen laten. Doch nu overkomt hen dat iedere keer weer, opdat zij steeds weer God nodig zouden hebben.

Wat is dat een wonder van Goddelijke liefde ten opzichte van gevallen schepselen. Want God heeft niemand nodig. En nochtans wil God dat een ieder Hem nodig zal hebben en daarom iedere keer de toevlucht tot Hem zou nemen. Want Hij heeft hen lief en heeft hen daarom maar graag heel dicht bij Zich.

God zit, met eerbied gezegd, aan Zijn volk vast. Zo vast, dat het een band is die nooit verbroken kan worden. En daarom zit dat volk ook aan God vast, zó vast, dat deze band ook nooit verbroken kan worden. Want de roeping en de verkiezing Gods zijn onbreukbaar.

Zijn volk gaat dikwijls vrezend en bevend daar heen. Doch de Heere ziet het en maakt zich op om tot dat volk te spreken: aange-name woorden: Vreest niet! Versterkende woorden: Vreest niet! Moedgevende woorden! Vreest niet, gij wormke Jacobs en gij volkske Israëls, want Ik ben met u. Ik sterk u, Ik help u, ook ondersteun Ik u, met de rechterhand Mijner gerechtigheid.

Zalig wie deze woorden hoort en verstaat. Die heeft niets te vrezen, al vreest hij vanwege zijn ongelovige aard wel duizendmaal en meer.

Doch wie dit niet verstaat, heeft alles te vrezen, al zegt hij duizendmaal: Ik vrees geen kwaad. Het komt met mij wel goed. Hun spraak maakt hen openbaar. Zij kennen God niet, en zichzelf niet, en de vijanden kennen zij ook niet. Zij staan nog aan de kant van de vijanden. Wanneer dat laatste het geval zou zijn, denkt dan eens aan wat er staat in psalm 2 : 6 (ber.):

Vreest 's HEEREN macht en dient Zijn maiesteit;

Jucht bevend op 't gezicht van Zijn vermogen.

En kust de Zoon, van ouds u toegezeid',

Eer u Zijn toorn verdelg voor aller ogen;

U op uw weg tot stof doe wederkeren,

Wanneer Zijn wraak, getergd door uw gedrag,

U, onverhoeds zou door haar gloed, verteren,

Tot staving van Zijn lang gehoond gezag.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Het ontstaan van het Christendom, door Dr. W.J. Ouweneel e.a..

Uitgave van de Evangelische Omroep.

Dit is het vierde deel van de serie **De Bijbel open**. De ondertitel is: **de geschiedenis van het Nieuwe Testament**.

In het Voorwoord lezen we o.a.:

"In 'Het ontstaan van het Christendom' wordt de bijbelse geschiedenis geplaatst in de internationale ontwikkelingen rond het begin van onze jaartelling. De gegevens die de Bijbel ons verstrekt worden tot één passend geheel verweven met de gegevens die de archeologie heeft opgeleverd. De vele illustraties ondersteunen op een kleurrijke wijze de boeiende en leerzame tekst.

Van de pracht en praal die de Oudheid gekend heeft, is weinig meer over. Wat eens hoogstandjes waren in de bouwkunst van Grieken en Romeinen is door de tand des tijds verworpen tot brokken steen. De gebruiksvoorwerpen van de volken uit de Oudheid, waaruit wij iets zouden kunnen leren van hun leefwijze, komen bij stukjes en beetjes uit de aarde te voorschijn.

Wat echter niet verworpen is, is het Woord van God. In het tweede deel van de Bijbel, het Nieuwe Testament, wordt uitgebreid beschreven hoe het Evangelie verspreid werd over de hele toenmalig bekende wereld. En hoewel de Schriftcritici vaak vraagtekens zetten bij de historiciteit van hetgeen beschreven staat in het Woord van God, hebben door de Heilige Geest geïnspireerde bijbelschrijvers een betrouwbaar verslag gegeven van het ontstaan van het christendom. Veelal wordt de historiciteit van de beschreven gebeurtenissen onderbouwd door de archeologie, de wetenschap die uit de vele resten van oude hoogstaande culturen zich een beeld probeert te vormen van hoe het zoveel eeuwen geleden geweest moet zijn. De bevindingen van archeologen komen in veel gevallen overeen met datgene wat in de Bijbel beschreven staat. Dat betekent overigens niet dat de archeologie nodig is om het Woord van God te verifiëren. Dat Woord heeft een eigen gezag."

Na het Voorwoord komen de volgende hoofdstukken: 1. De wereld van het jaar nul, 2. Een kind is ons geboren, 3. God heeft onder ons gewoond, 4. Gehoorzaam tot de dood des kruises, 5. Ten derde dage opgewekt naar de Schriften, 6. De eerste Christenen, 7. Christendom tegenover heidendom, 8. Paulus van Tarsus, 9. De derde en vierde reis van Paulus. We hebben hier te maken met een prachtige uitgave in groot formaat met veel informatie. Er staan reproducties in van schilderijen, foto's van allerlei oude bouwwerken enz. Alles vormt een voornaam geheel.

In het algemeen genomen maakt dit boek een goede indruk. Wel hebben we opmerkingen. Voorop willen we stellen dat onze beoordeling van dit werk niet wil zeggen, dat we achter de activiteiten van de EO staan. We hebben te grote bezwaren tegen de massa-media, die veel verderfelijke invloed uitoefenen. Het valt al spoedig op dat in de tekst gesproken wordt van Heer en Here in plaats van Heere. In het algemeen spreekt daaruit toch wel een bepaalde gezindheid. De aanhalingen uit de Schrift zijn niet uit onze vertrouwde Statenvertaling. Dat zegt mogelijk nog meer. Om dit toe te lichten schrijven we iets over van blz. 156, waar het gaat over de bekering van de stokbewaarder te Filippi:

Midden in de nacht echter, toen Paulus en Silas lofliederen zongen, kwam er een zware aardbeving, waardoor de deuren van de gevangenis openvlogen en de boeien van alle gevangenen losraakten. De cipiers schrok wakker en wilde, in de mening dat alle gevangenen gevlucht waren, de hand aan zichzelf slaan; maar Paulus stelde hem gerust. Bevend wierp de man zich voor hem en Silas neer, in het besef dat dit wel heel bijzondere mensen moesten zijn, en vroeg hun hoe hij uit zijn ellende kon raken. Paulus gaf het prachtige antwoord: "Stel uw vertrouwen op de Here Jezus en gij zult behouden worden, gij en uw huis" (Hd. 16 : 31). Dat was wel een onverwacht antwoord! Paulus lichtte het toe voor het hele huisgezin van deze Romeinse

ambtenaar, zodat deze tot geloof kwam en zich met zijn gezin liet dopen."

In de Staten-vertaling lezen we: "Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis".

We willen hiermee volstaan. Het goede in het boek willen we waarderen, maar toch ook moeten we onze bezwaren onderstrepen. Het boek telt 190 pagina's en kost gebonden f 41,95.

B.

Boekbespreking

Uitgave van Den Hertog b.v. - Houten

Jean Louis Bernhardt door W. van der Zwaag. Het boek heeft als ondertitel: Een leketheoloog uit de school van Kohlbrugge en Bilderdijk.

Na de inhoudsopgave volgt *Een woord van rekenschap*. We willen daaruit een en ander overnemen, omdat we daardoor kennis kunnen maken met Bernhardt, van wie naar we vermoeden slechts weinigen van onze lezers te voren gehoord of gelezen hebben. Van der Zwaag schrijft:

"De Revolutie is begonnen met de verklaring van de rechten van den mensch; zij zal pas eindigen met de verklaring van de rechten Gods", aldus Groen van Prinsterer met een aan De Bobald ontleende uitspraak. De in het paradijs begonnen *revolutie* werd door deze grote christen-historicus beschouwd als een wereldhistorische religiekrijg. Met al haar lotswisselingen en rampspoeden was zij de wrange vrucht van de uitgedragen *revolutiebegrippen*.

Inzonderheid is de Franse Revolutie 'het centrale feit geweest, waaraan Groens denken zich heeft georiënteerd.' Evenals zijn geestverwanten zag hij haar in de eerste plaats als de praktische toepassing van de denkbeelden der 'verlichte', maar godloochenende filosofen.

Tot de tijdgenoten en geestverwanten van Groen van Prinsterer heeft ook *Jean Louis Bernhardt (1811-1873)* behoord. Hij was in nog sterker mate en meer geprononceerd dan deze gekant tegen de revolutiebeginselen. In feite was hij een uitgesproken vertegenwoordiger van de contra-revolutionaire richting uit de school van Willem Bilderdijk en in godsdienstig opzicht sterk gestempeld door de theoloog H.F. Kohlbrugge. Publicistisch is hij bijzonder bij het tijdsgebeuren betrokken geweest, inzonderheid op het gebied van kerk en staat, hetgeen in zijn geschriften helder wordt weerspiegeld.

'In de negentiende-eeuwse pers is Bernhardt, die men niet geheel ten onrechte als enfant terrible beschouwde, doorgaans doodgezegen of op goedkope wijze bespot', concludeert dr. S. van der Linde. 'Dat kan echter nooit de juiste methode zijn om van zulke nuttige lastposten positief nut te trekken.' Het is volgens deze geleerde dan ook een ernstig manco in onze kerkgeschiedschrijving dat wij teveel hebben gelet op topfiguren en theologen-van-naam en dat wij de leken-van-weinig-naam, 'het levende organisme der belijdende gemeente', hebben verwaarloosd. Wij schenken vaak meer aandacht aan klassieke folianten dan aan pamfletten, brochures en vlugschriften, waarin gewetensnood doorklinkt en die een appèl doen op het geweten van de medemens. Bernhardt is van deze afkeurenswaardige benadering een kenmerkend voorbeeld.

'Hij schreef geen folianten en is geen klassieke figuur. Maar wel is hij een zeer opmerkelijke pamflettist. Door zijn ogen heen krijgen we de zeer bewogen 19e eeuw te zien, veel onmiddellijker en feller belicht dan dat in de plechtiger sprekende standaardwerken gebeurde.' Een opmerkelijk pamflettist! Haalde het door hem geredigeerde periodiekje *De Zamenspraken (1859-1873)* niet een oplaag van tussen de 19 en 20.000 exemplaren? Het aantal lezers is hiervan zeker een veelvoud geweest. En werden zijn overige veelgelezen publicaties niet herhaaldelijk en tot in onze eeuw herdrukt? Wel een teken dat zij op ruime schaal weerklank hebben gevonden! Niettemin heeft de 'officiële' wetenschap Bernhardt nauwelijks ontdekt. S. van der

Linde vormt op deze regel een gunstige uitzondering. (.....)

In onze beschrijving van Jean Louis Bernhardt hebben wij vooral de nadruk laten vallen op diens politieke standpunt. Daarnaast komen ook zijn kerkelijke en theologische achtergronden aan de orde, terwijl eveneens aandacht aan Bernhardt's sociaal-filantropische activiteiten is besteed. Bernhardt hebben wij vooral trachten de belichten binnen het kader van de contrarevolutionaire 'Utrechtse Datheenpartij'.

In het eerste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling in de kerk en staat sinds de Franse revolutie tot aan de oprichting van de Staatkundig Gereformeerde Partij in 1918. In een slothoofdstuk is getracht op beknopte wijze de positie van deze partij te schetsen binnen het democratisch staatsbestel. Op deze wijze zijn de principiële en historische verbindingslijnen tussen de 'Utrechtse Datheenpartij' uit de negentiende en de Staatkundig Gereformeerde Partij uit de twintigste eeuw doorgetrokken en is enige vergelijking mogelijk geworden. Jean Louis Bernhardt was een uitgesproken vertegenwoordiger van de staatkundig gereformeerde richting. Naar zijn opvatting diende de gereformeerde religie in kerk en staat toonaangevend te zijn. Met niet aflatende ernst en volharding heeft hij zowel in woord als in geschrift de strijd gevoerd tegen de geest des tijds. Bij alle accent- en nuanceverschillen staat hij wat dat betreft op één lijn met andere geestverwante dissidenten die eveneens de alarmklok hebben geluid. Het 'laat u zaligen!' van zijn theologische leermeester Kohlbrugge — gericht tegen alle werkheiligheidsstreven — en het 'laat u regeren!' van zijn staatkundige leidsman Bilderdijk — tegen alle medezeggenschapstreven — is ook hedentendage nog aktueel.

De eenvoudige Bernhardt is veelszins in vergetelheid geraakt. Wat erger is: de door hem uitgedragen beginselen zijn aan een ernstig slijtageproces onderworpen. Zij worden ook door veel belijders niet meer serieus genomen tot onberekenbare schade voor het nationale welzijn.

De wijze Prediker, die koning was geweest te Jeruzalem, ontdekte een 'kleine stad, en weinig lieden waren daarin; en een groot koning kwam tegen haar, en hij omsingelde ze en bouwde grote vastigheden tegen haar. En men vond daar een armen wijzen man in, die de stad verloor door zijn wijsheid, maar niemand gedacht denzelven armen man.' Dat wij in het licht van deze teleurstellende ervaring de slotconclusie van de Prediker maar ter harte mogen nemen: 'Toen zeide ik: Wijsheid is beter dan kracht, hoewel de wijsheid des armen veracht en zijn woorden niet waren gehoord geweest.' "

Tot zover Van der Zwaag in zijn *Woord van rekenschap*. Hij vraagt in zijn boek terecht grote belangstelling voor Bernhardt. Hij laat ons zien wie deze Bernhardt was, wat hij schreef en welke betekenis hij had en nog heeft.

Uit de lange lijst van geraadpleegde literatuur en de vele bladzijden met noten blijkt wel dat de schrijver zich intens met Bernhardt heeft beziggehouden. Het resultaat van zijn studie is dat we nu een belangrijk werk van zijn hand over deze onbekende en haast vergeten Bernhardt hebben.

Als we dit boek lezen moeten we ons aan hem verwant gevoelen. Dat wil niet zeggen dat we het in alles met hem eens (behoeven te) zijn. Van der Zwaag uit ook hier en daar zijn kritische opmerkingen. Het kan niet ontkend worden dat Bernhardt in bepaalde opzichten wat te rechtlijnig dacht, dat hij wel eens het zwart-wit schema hanteerde. Dat is iets waar we gevaar voor lopen wanneer we niet voldoende naar (andere) gezaghebbende stemmen luisteren.

Uit alles blijkt dat Bernhardt een begenadigd mens was, die op de leerschool van de Heilige Geest hemels onderwijs had ontvangen. In al zijn publicaties nam hij het op voor de eeres Heeren en het gezag van Gods Woord. Van der Zwaag schrijft op blz. 63 van zijn boek:

"Na een ernstige aanval van longontsteking namen zijn krachten dagelijks af. Een jong predikant die hem in deze tijd bezocht, was

getroffen door het slopingsproces dat in Bernhardt's lichaam had plaatsgevonden. Bij het zien van de ziekte riep hij uit: 'Och, wat is de mens!'

Bernhardt sloeg zijn ogen naar boven en zei met nadruk: 'Dat Hij zijner gedenkt.' Veel sprak hij niet meer omdat hij te zwak was. Maar wat in de laatste dagen en uren van hem werd gehoord, getuigde van de vrede, die hij bezat door het bloed des kruises. Een van zijn zielevrienden vermeldt, dat hij nog zelden zulk een kalmte had gezien in het gezicht van dood en eeuwigheid. Toen hem werd gevraagd naar het fundament van zijn hoop, antwoordde hij: 'Moest ik het nu nog zoeken, het zou niet goed gaan, maar mijn uitzicht, mijn grond, mijn hoop is Jezus' bloed, eenig en alleen Zijn bloed!'

Op 4 mei 1873, op een zondagmorgen, ging Bernhardt in volle vrede in tot de eeuwige rust. (.....)

Met zijn kinderlijk Godsvertrouwen is Bernhardt niet beschaamd uitgekomen. En hij kon heus niet altijd het geloof oefenen met een goed gevulde portemonnee. Toch mocht hij, zo schreven zijn dochters, meer dan eens ervaren 'hoe God de Heere eene ledige beurs wel weet te vullen met juist zoveel guldens alser voor deze of gene levensbehoefte moesten zijn. Met een van vreugde stralend gezicht kon hij mededelen hoe de Heere hem uit zoo menigen nood had gered, er bij voegende: en dat alleen om Christus' wil.'

In weerwil van de vele uitreddingen en bemoeienissen des Heeren tijdens zijn leven kon Bernhardt in de taxatie van zichzelf echter niet verder komen dat hetgeen hij in de 'Eenvoudige dichtregels' heeft uitgedrukt en wat prof. Van der Linde 'Bernhardt's zelfportret' heeft genoemd:

*Ellendig, zondig, droevig, blij,
Behoeftig, dwaas, onkundig, dodig,
Ik zing van vrijheid, schoon niet vrij.
'k Heb Jezus alle dagen nodig.
Onwaardig, krachtloos, ongeschikt,
Ontrouw aan keus en godsdienstplichten,
Ondankbaar als mij God verkwikt,
Onbuigzaam om voor God te zwichten,
Voorbarig, ijverloos en blind,
'k Ben ras verschrikt, bedrukt, verlegen:
Bleef Jezus dan geen eeuwig' Vrind,
Hoe kwam ik, worm, door Achors wegen?'*

We zouden graag meer uit het boek van Van der Zwaag willen overnemen, maar het gevaar is dat door veel citaten het boek zelf op de achtergrond zou komen en dat zouden we betreuren. We willen de lezing van het boek zelf van harte aanbevelen. Het is het waard gelezen en herlezen te worden. Het heeft blijvende waarde omdat Bernhardt gezocht heeft op allerlei terrein alleen het Woord des Heeren te laten spreken.

Om onze lezers een inzicht te geven in de rijke inhoud van het boek laten we hier een opgave van de hoofdstukken volgen, zonder de vele onderverdelingen:

1. De spiegel van een revolutietijdperk
 2. Het ontstaan van de Utrechtse Datheenpartij
 3. Een worm in Achors wegen
 4. Om het shibboleth der waarheid
 5. Oranje-Weeshuis en Nationaal Geuzengesticht
 6. De verhouding tot Reformatie en Nadere Reformatie
 7. Het discipelschap van Kohlbrugge
 8. In het voetspoor van Bilderdijk
 9. De controverse met de antirevolutionaire richting
 10. Het conflict met Kuyper over de 'theocratie'
 11. De breuk met de antirevolutionaire richting
 12. De strijd om de gereformeerde overheids-school
 13. De belijdenis van het drievoudig snoer
 14. De liberale slopers van het koningschap
 15. Beoordeling van de kerkelijke toestand
 16. In polemië met de kerkelijke pers
 17. De oorlogsverklaring aan de antichrist van Rome
 18. Het geloof in Gods voorzienigheid
 19. De Utrechtse Datheenpartij en de theocratische gedachte
 20. De Staatkundig Gereformeerde Partij binnen het democratisch staatsbestel.
- Het boek bevat nog verschillende bijlagen en

een register van persoonsnamen. Het telt 383 blz. en is op een voortreffelijke wijze uitgegeven, met tussen de tekst vele foto's, o.a. van personen die in het boek genoemd worden.
Het kost gebonden f 49,50.

B.

Achganieta Johanna van der Stelt 3.

Ik moest haar beloven, dat ik niet meer over haar zou schreien. Toen begon zij alweer over de grote liefde die zij gevoelde en riep uit: Wie heeft lust de Heer te vrezen, en wat er meer volgt, psalm 25 : 6. Toen werd zij weer geleid in de lofzangen van Groenewegen en begon te zingen: Komt, Jehova's lievelingen, Wilt nu zingen, Wekt u op tot Godes lof, Waarom langer neergebogen, Met uw ogen, Heft uw zielen uit het stof. O! geliefde vrienden, verbeeldt u eens die zalige blijdschap te mogen horen van uw eigen kinderen, dan kunt gij er iets van begrijpen wat wij gevoelden in zulke omstandigheden. Wij konden wel met David zingen psalm 22 vers 15 en 16:

Wie vet is, eet, en knielt voor Israels Heer;
Wie 't stof bewoont, bukt mede voor Hem neer;

En wie zijn ziel bij 't leven nu niet meer
Heeft kunnen houden.

Het vrome zaad van die op God betrouwen
Zal, door Zijn kracht, Hem dienen, voor Hem leven

Het zal de Heer eens worden aangeschreven,
In 't nageslacht.

Zij komen aan door godd'lijk licht geleid,
Om 't nakroost, dat de Heer wordt toebe-reid,

Te melden 't heil van Zijn gerechtigheid
En grote daden.

De ganse nacht bijna duurden die werkzaamheden voort. Opeens riep zij: Waar liefde woont, gebiedt de Heer de zegen, daar woont Hij Zelf, daar wordt Zijn heil verkregen, en 't leven duurt tot in eeuwigheid. Toen was het of zij nieuwe krachten ontving, ook naar het lichaam, daar zij mij vroeg en voor een ogenblik op mijn schoot te zitten, aan welke begeerte ik voldeed.

In diepe verwondering moest ik op haar neerzien en zeggen: O! grote God, wat anders dan vrije ontferming heeft U toch bewogen om op zulk een jong kind neer te zien en door haar Uw lof te openbaren. Zij riep weer uit, dat zij het niet in bewoording kon brengen, wat zij zag en gevoelde, en die liefde zou nimmermeer vergaan, want, riep zij, ik heb een Vader in de hemel. Toen zij zeer veel van die liefdegeur had medegedeeld, werd zij zeer vermoeid van krachten. Zij ging hand over hand terug en verzocht een weinig te gaan liggen en raakte in stilte en sliep.

Van vermoeidheid was ik een weinig gaan slapen, terwijl haar tweede moeder haar bewaakte. Verschrikt en bevreesd werd zij wakker. Het scheen dat haar uitlatingen, die zij genoten had, een weinig waren geweken. Haar moeder vroeg haar of zij niet meer kon geloven dat de Heere haar bekeerd had, waarop zij antwoordde, dat zij het niet wist.

Och ja, geliefden, 't was geen vreemde zaak. 's Heeren volk heeft er wel kennis aan. David zeide dat hij met zijn God over een muur sprong en door een sterke bende drong en weinig ogenblikken daarna moest diezelfde held uitroepen: Zo Gij, Heere, Uw aangezicht verbergt, word ik verschrikt. Geen wonder dus van zulk een jong kind. Zij had geen oefeningen gekend om met de apostel te zeggen: de listen des duivels zijn ons niet onbekend. Zij werd nu met het onderscheid bekend tussen duisternis en genoten licht. Van Tabor moest zij naar Gethsémané. Zij mocht evenwel door Gods goedheid weer aan het zuchten komen over het gemis, en riep uit de diepte der ellende tot haar God, dat de Heere zo goed mocht zijn Zich weer aan haar te openbaren. De Heere was zo goed en liet haar niet in de kuil van ellende liggen, maar reikte haar Zijn sterke arm weer toe en zeide: Ik zal u niet begeven. Ik zal u niet verlaten. Mijn oog zal op u zijn. Ik zal u

opnemen in eeuwige heerlijkheid. Vreugde en blijdschap zal eeuwig uw deel zijn.

O! welk een blijdschap straalde van haar wangen. Zij riep dat ik er de Heere voor danken moest, want zij gevoelde haar zwakheid zodanig, dat ik het verplicht was. Nu, ik begreep haar, dat zij mij opwekte om te danken voor de daden des Heeren aan haar bewezen. Dit behoefde zij niet te herhalen. Mijn ziel was doordrongen van het grote wonder aan een onwaardige doemschuldige bewezen. Zij riep: wie had ooit durven denken, dat de Heere mij een Christin zou maken. O! welk een wonder dat mij te beurt valt en dat van een getal, dat klein zal zijn in verhouding tot degenen die verloren gaan. Zo werd dan gedurig haar mond vervuld met Gods lof te vermelden en Zijn liefde te vertellen aan allen die haar kwamen bezoeken, welke bezoeken zeer vele waren.

De volgende dag mocht zij weer vele vrienden en burens aanschouwen, waarvan er een aan haar vroeg, hoe het zo al ging. Zij antwoordde: goed. Zo, zeide de man, goed? Ja, antwoordde zij, want de Heere heeft mij gisteravond om 6 uur bekeerd. In vele bijzonderheden verhaalde zij, wat er aan haar gebeurd was. Die man verliet haar en was diep bewogen. Toen hij thuis kwam en het vertelde, kwam ook zijn vrouw haar bezoeken, en na gehoord te hebben, zeide de vrouw: o, gij zijt veel gelukkiger dan ik. Zij begreep dat die vrouw nog onbekeerd was en zeide, dat het nog tijd was om de Heere te vragen, eer de avond valt kan het te laat zijn. Met tranen in de ogen moest zij afscheid nemen over de getrouwe behandeling van zulk een jong kind.

Mijn woning werd zeer druk bezocht door vrienden en bekenden, die allen zeer getrouwd door haar vermaand werden. Tegen de middag kwam er een vriend die ook verstand van kermen gekregen had, die met haar

Ga je studeren?

Ben jij ook van plan om binnenkort aan een universiteit of Hogeschool te gaan studeren? Dan gaat er de komende tijd veel voor jou veranderen! Je gaat wellicht op kamers wonen, leven in de exclusieve studentenwereld. Je zult voortdurend omgaan met mensen die er een andere levensvisie op na houden, waardoor er op je christen-zijn veel kritiek zal worden uitgeoefend! Dan is het belangrijk dat je vrienden hebt met wie je samen je mening kunt bepalen, die je steun kunnen geven. Dan is het belangrijk dat je vrienden hebt met wie je samen je mening kunt bepalen, die je steun kunnen geven.

Heb je interesse? Bel of schrijf dan naar:
Matthijs Soede, Warmoezierstraat 4,
2613 VH Delft, tel. 015-145661.

Wel eens op TEXEL geweest?	volledig pension voor groot en klein.
Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogel- broedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.	Prijzen v.a. f 285,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.
U kunt op 'DE VERRASSING' gebruik maken van	Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen. Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan. Tel. 02223-661 of 391.

WESTKAPELLE TE HUUR

Vakantiehuis en luxe sta-
caravan op zeer mooi en
rustig plekje op boerde-
rij bij het strand.
Telefoon 01187 - 1441

Volledig pension aan-
geboden in het landelijk
dorp Kesteren in de Be-
tuwe, 3 km. van Rhenen.
PENSION
DE TEEL

Familie Knuivers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

sprak en tot wie zij zeide, dat zij met ruimte kon sterven en dat zij naar de hemel ging. Die man was uitermate verbaasd van verwondering over zulk een jong kind, dat zulk een taal kon spreken. Al de vragen die men haar deed, beantwoordde zij vrij ruim. Zij keek over de dood en het graf heen, ja zelfs de vleselijke betrekking werd niet meer gevonden. Zij gevoelde zoveel liefde tot Jezus, dat zij veel riep om maar ontbonden en bij Hem te zijn.

Doch, geliefde lezers, het duurde niet lang of er kwamen weer vreselijke kenmerken te voorschijn: haar oude natuur was en bleef niet geheel ten onder. Die man aan wie zij verteld had Wiens eigendom zij geworden was, was een koopman in ellewaren. Zij had vroeger veel vermaak gehad met een pop en zie, deze pop gebruikte de vijand om haar zieleleven te benemen. Zij werd vervoerd door die pop.

Door de bomen het bos niet meer zien

De bekende GBS-brochu-
res wijzen u de weg in het
vertaalgebied.

Statenvertaling contra Nieuwe
vertaling, A. Bergsma,
48 pag. f 3,95

De Heilige Schrift en haar ge-
zag, drs W. van den Hoorn,
64 pag. f 6,95

De Nieuwe Psalmberijming ge-
toetst, ds J. van der Haar,
52 pag. f 3,—

Groot Nieuws, een ramp voor
de kerk, A. Bergsma,
60 pag. f 4,75

God geopenbaard in het vlees,
rev. T.H. Brown,
vert. T. Braaksma, 28 pag. f 3,50

Dit hele pakket, 5 brochures, to-
taal ruim 250 pagina's als extra
aanbieding f 19,75

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

ZENDINGS DAG

in de Geref. Kerk, Vrijheidsstraat 1,
Elburg, uitgaande van de Chr. Geref.
Kerk

D.V. 29 juli a.s., aanvang 10.30 uur.

Sprekers:

opening Ds. H.C. v.d. Ent,
Ds. J. Veenendaal van Barendrecht.

Pauze tot 2 uur.

Ds. M. Vlietstra van Zeist,
dhr. F. van Holten van Rotterdam,
voor de Spaanse zending,
Ds. G. Bouw van Scheveningen.

Koffie, broodjes en frisdranken verkrijgbaar,
ten bate van de zending.
Ook is er een boekentafel aanwezig.

De zendingskommissie.

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
DAAD**

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

MENSEN HELPEN MENSEN, DAT HELPT!
**ONDERVOEDING / ZIEKTEN
ANALFABETISME
SLECHTE HUISVESTING**

Samen kunnen we daar veel aan doen.
Daarbij is ook
UW HULP NODIG!

Steun een eigen projekt voor f 25,- per kwartaal.
Informatiebulletin wordt u op aanvraag toegezonden